

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Намеснік Міністра адукацыі

Рэспублікі Беларусь

_____ А. У. Кадлубай

«5» жніўня 2026 г.

ІНСТРУКТЫЎНА-МЕТАДЫЧНАЕ ПІСЬМО МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

«Аб арганізацыі адукацыйнага працэсу пры вывучэнні вучэбных
прадметаў і правядзенні факультатыўных заняткаў пры рэалізацыі
адукацыйных праграм агульнай сярэдняй адукацыі»

1. НАВУКОВА-МЕТАДЫЧНАЕ АДУКАЦЫЙНАГА ПРАЦЭСУ

ЗАБЕСПЯЧЭННЕ

1.1. Вучэбна-праграмная дакументацыя адукацыйных праграм агульнай сярэдняй адукацыі

Адукацыйны працэс ва УАСА рэалізоўваецца ў адпаведнасці з тыповым вучэбным планам агульнай сярэдняй адукацыі, зацверджаным пастановай Міністэрства адукацыі ад 23.04.2025 № 75 (у рэдакцыі ад 20.05.2026 № 104).

Акцэнтуюем увагу, што тыпавы вучэбны план ліцэя забяспечвае варыянты рэалізацыі адукацыйнай праграмы сярэдняй адукацыі на аснове дыферэнцыяцыі яе зместу з улікам адукацыйных патрэб і інтарэсаў вучняў ліцэяў.

Інфармацыя аб прапанаваным размеркаванні вучэбных гадзін па раздзелах для вывучэння зместу вучэбных прадметаў на базавым і павышаным узроўнях у ліцэях, аб колькасці кантрольных работ у пісьмовай форме размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/Галоўная / Адукацыйны працэс / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. V–XI класы](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс/Агульная_сярэдняя_адукацыя/Вучэбныя_прадметы.V-XI_класы).

Пры рэалізацыі адукацыйных праграм агульнай сярэдняй адукацыі выкарыстоўваюцца **вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах**, зацверджаныя Міністэрствам адукацыі ў 2025 і 2026 гадах.

Вучэбныя праграмы па ўсіх вучэбных прадметах для кожнага класа, у тым ліку па вучэбных прадметах, змест якіх накіраваны на развіццё здольнасцей вучняў у галіне асобных відаў мастацтваў, размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы; Вучэбныя прадметы. V–XI класы; Вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах для гімназій – каледжаў мастацтваў, змест якіх накіраваны на развіццё здольнасцей вучняў у галіне асобных відаў мастацтваў](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс/Агульная_сярэдняя_адукацыя/Вучэбныя_прадметы.I-IV_класы;_Вучэбныя_прадметы.V-XI_класы;_Вучэбныя_праграмы_па_вучэбных_прадметах_для_гімназій_–_каледжаў_мастацтваў,_змест_якіх_накіраваны_на_развіццё_здольнасцей_вучняў_у_галіне_асобных_відаў_мастацтваў).

З 2026/2027 навучальнага года ўступаюць у дзеянне **абноўленыя вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах для I і V класаў**. Прадметны змест вучэбнага прадмета, асноўныя віды вучэбных дзеянняў вучняў і патрабаванні да вынікаў вучэбнай дзейнасці пры засваенні зместу вучэбнай праграмы прадстаўлены ў таблічнай форме.

Звяртаем увагу, што прыведзеныя ў вучэбных праграмах пералікі вучэбных дзеянняў вучняў з’яўляюцца арыенціровачнымі для распрацоўкі паўрочнага планавання. Нароўні з названымі вучэбнымі дзеяннямі педагогічны работнік мае права выкарыстоўваць іншыя сродкі, якія забяспечваюць дасягненне асобасных, метапрадметных і прадметных адукацыйных вынікаў.

Звяртаем увагу, што актуалізаваныя (абноўленыя) вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах, новыя вучэбныя праграмы для правядзення факультатыўных заняткаў размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы; Вучэбныя прадметы. V–XI класы](https://adu.by/), а таксама ў банку даных «Правапрымяняльная практыка» інфармацыйна-пошукавых сістэм «ЭТАЛОН» і «ЭТАЛОН-ONLINE».

1.2. Вучэбныя выданні

Пералікі падручнікаў, вучэбных дапаможнікаў, якія выкарыстоўваюцца ў адукацыйным працэсе, размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс / Агульная сярэдняя адукацыя / Пералікі вучэбных выданняў](https://adu.by/), апублікаваныя ў бюлетэні «Зборнік нарматывных дакументаў» (№ 8, 2026).

Электронныя версіі падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: <http://e-padruchnik.adu.by>.

Рэкамендацыі па рабоце з падручнікамі, вучэбнымі дапаможнікамі размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы; Вучэбныя прадметы. V–XI класы](https://adu.by/).

У дадатак да падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў па кожным вучэбным прадмеце выдадзены метадычныя дапаможнікі для настаўнікаў. Інфармацыя пра вучэбна-метадычнае забеспячэнне адукацыйнага працэсу па вучэбных прадметах размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by / Галоўная / Адукацыйны працэс / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы](https://adu.by/).

Звяртаем асабліваю ўвагу, што сшыткі на друкаванай аснове не з’яўляюцца абавязковымі для выкарыстання ўсімі вучнямі. Настаўнік

не мае права патрабаваць ад вучняў, законных прадстаўнікоў непаўналетніх вучняў набыцця рабочых сшыткаў на друкаванай аснове.

1.3. Вучэбна-метадычная дакументацыя

Вучэбна-метадычная дакументацыя (метадычныя ўказанні, метадычныя рэкамендацыі, інструктыўна-метадычныя пісьмы, іншыя дакументы), неабходная для выкарыстання ў адукацыйным працэсе, размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/Галоўная / Адукацыйны працэс / Агульная сярэдняя адукацыя](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс/Агульная_сярэдняя_адукацыя).

1.4. Дадатковыя рэсурсы

Комплексную інфармацыйна-прававую падтрымку ўдзельнікам адукацыйнага працэсу забяспечвае нацыянальны адукацыйны партал (<https://adu.by>). Рэкамендуем выкарыстоўваць матэрыялы наступных раздзелаў нацыянальнага адукацыйнага партала:

«**Адукацыйны працэс**» (размешчаны адукацыйныя стандарты агульнай сярэдняй адукацыі, тыпавыя вучэбныя планы агульнай сярэдняй адукацыі, вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах, вучэбныя праграмы факультатывных заняткаў, пералікі вучэбных выданняў, вучэбна-метадычная дакументацыя): [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс);

«**Профільнае навучанне**» (размешчаны вучэбна-метадычныя матэрыялы для вывучэння вучэбных прадметаў на павышаным узроўні ў Х–ХІ класах, у тым ліку электронныя дадаткі да вучэбных дапаможнікаў): <https://profil.adu.by>;

«**Школа алімпіяднага руху**» (размешчаны заданні трэцяга і заключнага этапу рэспубліканскай алімпіяды па 19 вучэбных прадметах (раздзел «Рэспубліканская алімпіада па вучэбных прадметах»); банк даных заданняў дыстанцыйных вучэбных змен па вучэбных прадметах «Астраномія», «Біялогія», «Геаграфія», «Інфарматыка», «Матэматыка», «Фізіка», «Хімія», відэаразборы рашэнняў вучэбных заданняў (раздзел «Вочна-дыстанцыйная школа алімпіяднага руху»): [https://adu.by/ Галоўная / Школа алімпіяднага руху](https://adu.by/Галоўная/Школа_алімпіяднага_руху);

«**Рэспубліканскі маніторынг якасці адукацыі**» (размешчаны інструктыўна-метадычныя і дыягнастычныя матэрыялы для арганізацыі і правядзення маніторынгавых даследаванняў якасці адукацыі, рэкамендацыі па павышэнні якасці адукацыі па выніках рэспубліканскіх кантрольных работ): [https://adu.by/ Галоўная / Інфармацыя для педагогаў / Рэспубліканскі маніторынг якасці адукацыі](https://adu.by/Галоўная/Інфармацыя_для_педагогаў/Рэспубліканскі_маніторынг_якасці_адукацыі);

«**Выніковыя і ўступныя іспыты**» (размешчаны нарматыўныя прававыя дакументы, экзаменацыйныя білеты, метадычныя матэрыялы для падрыхтоўкі і правядзення выніковых іспытаў па завяршэнні навучання і выхавання на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі, у тым ліку адзіны банк практычных заданняў для падрыхтоўкі і правядзення выпускнога экзамену па вучэбным прадмеце «Гісторыя Беларусі»; праграмы ўступных іспытаў

для атрымання вышэйшай адукацыі): [https://adu.by/ Галоўная / Інфармацыя для педагогаў / Выніковыя і ўступныя іспыты](https://adu.by/Галоўная/Інфармацыя_для_педагогаў/Выніковыя_і_ўступныя_іспыты);

модуль «Вялікая Айчынная вайна» (размешчаны матэрыялы да вывучэння модуля «Вялікая Айчынная вайна», у тым ліку прыкладнае каляндарна-тэматычнае планаванне вывучэння модуля): [https://adu.by/ Галоўная / Модуль «Вялікая Айчынная вайна»](https://adu.by/Галоўная/Модуль_«Вялікая_Айчынная_вайна»);

«Тэхналогіі штучнага інтэлекту ў адукацыйным працэсе» (размешчаны метадычныя рэкамендацыі па выкарыстанні тэхналогій штучнага інтэлекту ў адукацыйным працэсе УАСА, а таксама метадычныя распрацоўкі педагогаў-практыкаў з выкарыстаннем тэхналогій ШІ): [https://adu.by/ Галоўная / Тэхналогіі штучнага інтэлекту ў адукацыйным працэсе](https://adu.by/Галоўная/Тэхналогіі_штучнага_інтэлекту_ў_адукацыйным_працэсе).

У раздзеле партала «**Электронная бібліятэка**» размешчаны:

электронныя версіі вучэбных дапаможнікаў для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі і для ўстаноў спецыяльнай адукацыі, дапушчаных Міністэрствам адукацыі да выкарыстання ў адукацыйным працэсе (<https://e-padruchnik.adu.by>; <https://e-padruchnik-asabliva.adu.by>);

электронныя дадаткі да вучэбных дапаможнікаў па замежных мовах (<https://lingvo.adu.by>); інфарматыцы;

электронны адукацыйны рэсурс «Біялогія. 8 клас» (<https://biologia8.adu.by>);

электронны сродак навучання «Палітычная карта свету» (<https://maps.adu.by>);

электронныя хрэстаматыі па вучэбных прадметах «Беларуская літаратура», «Русская литература»:

для II–IV класаў электронныя хрэстаматыі для пазакласнага чытання ([https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы / Вучэбна-метадычнае забеспячэнне адукацыйнага працэсу на вучэбных прадметах](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс/Агульная_сярэдня_адукацыя/Вучэбныя_прадметы._I-IV_класы/Вучэбна-метадычнае_забеспячэнне_адукацыйнага_працэсу_на_вучэбных_прадметах));

для IX–XI класаў электронныя хрэстаматыі для вывучэння мастацкіх твораў, прадугледжаных вучэбнай праграмай па вучэбным прадмеце ([https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. V–XI класы / Беларуская літаратура; Русская литература / Вучэбна-метадычнае забеспячэнне на вучэбным прадмеце Беларуская літаратура; Русская литература](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс/Агульная_сярэдня_адукацыя/Вучэбныя_прадметы._V-XI_класы/Беларуская_літаратура;_Русская_литература/Вучэбна-метадычнае_забеспячэнне_на_вучэбным_прадмеце_Беларуская_літаратура;_Русская_литература)).

Звяртаем увагу, што ў раздзеле «**Абмяркоўваем вучэбныя праграмы, вучэбныя дапаможнікі**» можна задаць пытанне аўтарам вучэбных дапаможнікаў, а таксама пакінуць канкрэтныя прапановы па ўдасканаленні зместу вучэбных дапаможнікаў і вучэбных праграм): [https://adu.by/ Галоўная / Абмяркоўваем вучэбныя праграмы, вучэбныя дапаможнікі](https://adu.by/Галоўная/Абмяркоўваем_вучэбныя_праграмы,_вучэбныя_дапаможнікі).

Штогод па матэрыялах Рэспубліканскага інстытута кантролю ведаў выдаюцца зборнікі экзаменацыйных (тэставых) заданняў, прапанаваных пры правядзенні цэнтралізаванага экзамену (ЦЭ) і цэнтралізаванага тэсціравання (ЦТ) па вучэбных прадметах «Беларуская мова», «Русский язык», «Матэматыка», «Фізіка», «Хімія», «Біялогія», «Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі», «Грамадазнаўства», «Геаграфія», «Англійская мова», «Нямецкая мова», «Іспанская мова», «Французская мова», «Кітайская мова» ў бягучым годзе. Аналітычныя матэрыялы па выніках выканання экзаменацыйных (тэставых) работ бягучага года па 14 вучэбных прадметах публікуюцца ў «Настаўніцкай газеце» (пачынаючы з лістапада бягучага года).

Таксама падрыхтаваны поўныя зборнікі тэстаў па вучэбных прадметах «Беларуская мова», «Русский язык», «Англійская мова», «Матэматыка», «Хімія», «Фізіка», «Біялогія», якія змяшчаюць тэставыя заданні ЦТ 2021–2022 гг., ЦЭ і ЦТ 2023–2025 гг. і аналітычныя матэрыялы па выніках выканання экзаменацыйных (тэставых) работ ЦЭ 2025 года, у якіх разгледжаны тыповыя памылкі ўдзельнікаў, дадзены рэкамендацыі.

Пры арганізацыі адукацыйнага працэсу рэкамендуем выкарыстоўваць таксама наступныя рэсурсы:

<https://eior.by> – адзіны інфармацыйна-адукацыйны рэсурс. Яго прызначэнне – падтрымка вучняў, якія атрымліваюць агульную сярэднюю адукацыю ў адпаведнасці з індывідуальным вучэбным планам, а таксама вучняў, якія па ўважлівых прычынах часова не могуць наведваць установу адукацыі;

<https://maps.adu.by> – набор інтэрактыўных карт па вучэбных прадметах «Сусветная гісторыя», «Гісторыя Беларусі», «Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі»;

<https://boxapps.adu.by> – канструктар заданняў; комплексы інтэрактыўных дыдактычных матэрыялаў па вучэбных прадметах.

2. ВЯДЗЕННЕ ПЛАНАВАЙ І ЎЛІКОВА-СПРАВАЗДАЧНАЙ ДАКУМЕНТАЦЫІ

Прафесійным стандартам «Настаўнік», зацверджаным пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны ад 14.11.2025 № 134, устаноўлена, што настаўнік арганізоўвае адукацыйны працэс на аснове наяўнай вучэбна-праграмнай дакументацыі адукацыйных праграм і праграмна-плануючай дакументацыі выхавання, вядзе і афармляе дакументацыю ў адпаведнасці з нарматыўнымі прававымі актамі, якія рэгулююць адукацыйны працэс.

Згодна з пунктам 1 пастановы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 27.12.2017 № 164 «Аб устанаўленні пераліку дакументаў, абавязковых для вядзення асобнымі педагогічнымі работнікамі, і выключэння практыкі прыцягнення педагогічных работнікаў да выканання

работ, якія не адносяцца да выканання іх працоўных функцый» (у рэдакцыі пастановы Міністэрства адукацыі ад 05.11.2024 № 143), настаўнік абавязаны весці каляндарна-тэматычнае планаванне, паўрочнае планаванне (настаўнік без кваліфікацыйнай катэгорыі, настаўнік другой кваліфікацыйнай катэгорыі), апорную схему ўрока (настаўнік кваліфікацыйнай катэгорыі «настаўнік-метадыст», вышэйшай і першай кваліфікацыйнай катэгорыі), класны журнал, дзённікі вучняў.

На галоўнай старонцы партала Міністэрства адукацыі (<https://edu.gov.by>) размешчана рубрыка «Аб упарадкаванні збору інфармацыі і дзейнасці педагогічных работнікаў», у якой размешчаны нарматыўныя прававыя, распарадчыя дакументы, рэкамендацыі па вядзенні дакументацыі педагогічнымі работнікамі ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі.

Планаванне па вучэбным прадмеце афармляецца настаўнікам па сваім меркаванні на электронным або папяровым носбіце (у друкаваным або рукапісным выглядзе).

Настаўнік распрацоўвае каляндарна-тэматычнае планаванне (далей – КТП) з улікам часу, адведзенага ў вучэбнай праграме на вывучэнне асобных тэм па адпаведным вучэбным прадмеце. **Звяртаем увагу**, што настаўнік мае права з улікам асаблівасцяў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці вучняў змяніць колькасць вучэбных гадзін і паслядоўнасць вывучэння матэрыялу ў межах вучэбнага часу, прызначанага для засваення зместу раздзела. Распрацаванае настаўнікам КТП зацвярджаецца кіраўніком установы адукацыі да пачатку навучальнага года.

Настаўнік мае права выкарыстоўваць **прыкладнае каляндарна-тэматычнае планаванне** па адпаведным вучэбным прадмеце, рэкамендаваным да выдання навукова-метадычным саветам дзяржаўнай установы адукацыі «Акадэмія адукацыі» па дашкольнай, агульнай сярэдняй, спецыяльнай адукацыі, дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі, якую можна набыць у гандлёвай сетцы. Пры выкарыстанні названага КТП настаўнік мае права ўносіць у яго карэктывы (можна ў зборніку) у межах вучэбных гадзін, адведзеных на вывучэнне вучэбнага прадмета ў залежнасці ад пазнавальных магчымасцяў і вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў, іншых аб'ектыўных абставін. Змяненні і дапаўненні, якія ўносяцца настаўнікам, узгадняюцца з кіраўніком або намеснікам кіраўніка ўстановы адукацыі.

Акцэнтуюем увагу, што пры пастаноўцы мэты вучэбных заняткаў варта арыентавацца на задачы вывучэння вучэбнага прадмета (адукацыйныя, развіццёвыя, выхаваўчыя) і асноўныя патрабаванні да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў, устаноўленыя ў **вучэбнай праграме**.

У паўрочным планаванні неабходна ўлічваць, **што дамашняе заданне з'яўляецца разнавіднасцю самастойнай вучэбнай дзейнасці**

вучня. Вывзначаючы змест, аб’ём, форму выканання дамашняга задання, настаўнік павінен улічваць час на выкананне дамашняга задання па ўсіх вучэбных прадметах: для вучняў II класа ён павінен складаць не больш за 1,2 гадзіны; III–IV класаў – не больш за 1,5 гадзіны; V–VI класаў – не больш за 2 гадзіны; VII–VIII класаў – не больш за 2,5 гадзіны; IX–XI класаў – не больш за 3 гадзіны.

З мэтай папярэджання перагрузкі вучняў настаўнік абавязаны сачыць за аб’ёмам дамашняга задання, тлумачыць на вучэбных занятках змест, парадак і прыёмы яго выканання.

У адпаведнасці з падпунктам 1.8 пункта 1 артыкула 1 Кодэкса аб адукацыі каникулы – гэта планавыя перапынкі для адпачынку пры атрыманні адукацыі ў вочнай форме атрымання адукацыі. **Дамашнія заданні на каникулы не задаюцца.** Дамашнія заданні не задаюцца пасля кантрольнай работы, а таксама вучням I класа на працягу навучальнага года (падстава – абзац трэці часткі трэцяй пункта 56 Палажэння аб установе агульнай сярэдняй адукацыі, зацверджанай пастановай Міністэрства адукацыі ад 19.09.2022 № 322, у рэдакцыі ад 15.04.2025 № 72).

Звяртаем увагу, што ў дзённіку дапускаюцца выпраўленні няправільнага запісу з дапамогай яго выкрэсліванняў і запісу зверху правільнага варыянта.

3. АСОБНЫЯ АСПЕКТЫ АРГАНІЗАЦЫІ АДУКАЦЫЙНАГА ПРАЦЭСУ

3.1. Пры арганізацыі адукацыйнага працэсу па вучэбных прадметах абавязковым з’яўляецца выкананне Правілаў бяспекі арганізацыі адукацыйнага працэсу, арганізацыі выхаваўчага працэсу пры рэалізацыі адукацыйных праграм агульнай сярэдняй адукацыі, зацверджаных пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 03.08.2022 № 227.

Навучанне і выхаванне ва УАСА павінна ажыццяўляцца з улікам асноў ідэалогіі беларускай дзяржавы, Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 12 ад 09.04.2025 «Аб рэалізацыі асноў ідэалогіі беларускай дзяржавы». Дырэктывай адукацыя вызначана адной з прыярытэтных сфер, у якіх ідэалагічная работа знаходзіцца пад асаблівым кантролем дзяржавы.

Рэалізацыя ў адукацыйным працэсе выхаваўчага патэнцыялу вучэбных прадметаў павінна быць накіравана на вырашэнне асноўных задач ідэалагічнай работы, сярод якіх – прапаганда дасягненняў Рэспублікі Беларусь, выхаванне патрыятызму, гатоўнасці абараняць інтарэсы дзяржавы, яе канстытуцыйны лад і тэрытарыяльную цэласнасць; стымуляванне актыўнага ўдзелу ў захаванні гістарычнай памяці і нацыянальных каштоўнасцей; павышэнне прававой, палітычнай, асабістай культуры і сацыяльнай адказнасці; выхаванне маральна-псіхалагічных якасцей, якія матывуюць на вырашэнне задач паспяховага развіцця краіны.

Звяртаем увагу, што рэалізацыя выхаваўчага патэнцыялу вучэбнага прадмета павінна ажыццяўляцца **на кожных вучэбных занятках па ўсіх вучэбных прадметах**. Пры фармуляванні выхаваўчых задач вучэбных заняткаў варта арыентавацца на асобасныя адукацыйныя вынікі, адлюстраваныя ў адукацыйных стандартах і вучэбных праграмах па вучэбным прадмеце.

Адбор вучэбнага матэрыялу для вучэбных заняткаў неабходна ажыццяўляць з улікам яго выхаваўчага ўздзеяння на вучняў. Матэрыял, які вывучаецца на ўроках, павінен прадстаўляць ўзоры грамадзянскасці, патрыятызму, маральнасці, духоўнасці, гуманізму.

Пры падборы дыдактычнага матэрыялу для вучэбных заняткаў рэкамендуецца аддаваць перавагу заданням, накіраваным на фарміраванне эмацыянальна-каштоўнасных адносін вучняў да в падзей, з'яў, працэсаў, якія вывучаюцца; варта знаходзіць магчымасці для ўключэння ў змест вучэбных заняткаў **нацыянальнага кампанента і гістарычнага кантэнту**: культурна-гістарычных даведак, інфармацыі, якія дэманструюць уклад беларускіх навукоўцаў, дзеячаў мастацтва, культуры, спорту і інш. у развіццё нашай краіны і сусветнай цывілізацыі; фактаў пра беларускую эканоміку, сацыяльную сферу, навуку і культуру, якія падкрэсліваюць дасягненні краіны і яе патэнцыял.

Ключавым напрамкам выхаваўчай работы на вучэбных занятках застаецца **захаванне гістарычнай памяці, зварот да тэмы генацыду беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны і пасляваенны перыяд** з мэтай фарміравання ў вучняў глыбокага разумення маштабу трагедыі і недапушчальнасці паўтарэння падобнага ў будучыні. Пры арганізацыі адукацыйнага працэсу па вучэбных прадметах неабходна кіравацца інструктыўна-метадычным пісьмом Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь «Аб вывучэнні ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі матэрыялаў аб генацыдзе беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны», якое размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Інфармацыя для педагогаў / Расследаванне крымінальнай справы аб генацыдзе беларускага народа](https://adu.by/Галоўная/Інфармацыя_для_педагогаў/Расследаванне_крымінальнай_справы_аб_генацыдзе_беларускага_народа).

Эфектыўнай формай арганізацыі адукацыйнага працэсу з'яўляецца правядзенне **ўрокаў у музеі**. Урокі могуць праводзіцца на базе музейных экспазіцый з экскурсійным суправаджэннем супрацоўнікаў музеяў. З улікам зместу дзеючых музейных экспазіцый распрацаваны пералік тэм для правядзення вучэбных заняткаў у форме экскурсій. Названы пералік размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс / Агульная сярэдняя адукацыя / Метадычныя рэкамендацыі, указанні](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс/Агульная_сярэдняя_адукацыя/Метадычныя_рэкамендацыі_указанні).

Звяртаем увагу, што педагагічны работнік, праяўляючы патрыятызм, грамадзянскую адказнасць, прафесіяналізм, сваім стаўленнем да гісторыі і

культуры Беларусі, актыўным удзелам у жыцці грамадства і адданасцю сваёй справе выходзіць вучняў, у першую чаргу, асабістым прыкладам.

3.2. Кантрольна-ацэначная дзейнасць

Парадак і формы правядзення атэстацыі вучняў, віды выніковай атэстацыі вучняў пры засваенні зместу адукацыйных праграм агульнай сярэдняй адукацыі вызначаны Правіламі правядзення атэстацыі вучняў пры засваенні зместу адукацыйных праграм агульнай сярэдняй адукацыі, зацверджанымі пастановай Міністэрства адукацыі ад 11.07.2022 № 184 (у рэдакцыі ад 05.12.2025 № 207) (далей – Правілы атэстацыі вучняў).

Ацэнка вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў па вучэбных прадметах (модулях) ажыццяўляецца ў адпаведнасці з нормамі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў па вучэбных прадметах згодна з дадаткамі 1–25 да Правіл атэстацыі вучняў (далей – нормы ацэнкі). **Не дапускаецца зніжэнне адзнакі, выстаўленне недавальняльнай адзнакі вучню за дзеянні, не прадугледжаныя нормамі ацэнкі (адсутнасць пісьмовых прылад, дзённіка, паводзіны на ўроку, іншае).**

Для правядзення бягучай атэстацыі вучняў праводзіцца **паўрочны і тэматычны кантроль.**

Паўрочны і тэматычны кантроль ажыццяўляецца ў вуснай, пісьмовай, практычнай формах і ў іх спалучэнні. Перыядычнасць ацэньвання вынікаў вучэбнай дзейнасці кожнага вучня пры паўрочным кантролі вызначаецца настаўнікам у залежнасці ад спецыфікі вучэбнага прадмета і вучэбнага матэрыялу, які вывучаецца, метадаў і форм навучання і выхавання, узроставых і індывідуальных асаблівасцей вучняў.

Тэматычны кантроль праводзіцца з мэтай праверкі і ацэнкі засваення вучнямі вучэбнага матэрыялу пэўнай тэмы (тэм). Пры ажыццяўленні тэматычнага кантролю ацэньваюцца дасягненні вучняў у лагічнай сістэме, якая адпавядае структуры вучэбнай тэмы (тэм). Тэматычны кантроль ажыццяўляецца з дапамогай кантрольных работ, а таксама тэматычных самастойных работ.

Колькасць і аб'ём навучальных і кантрольных работ на I, II і III ступенях агульнай сярэдняй адукацыі рэгламентаваны Метадычнымі рэкамендацыямі па фарміраванні культуры вуснага і пісьмовага маўлення ва ўстановах адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі, што размешчаны на партале Міністэрства адукацыі (<https://edu.gov.by/> Галоўная / Узроўні адукацыі / Галоўнае ўпраўленне агульнай сярэдняй і дашкольнай адукацыі / Упраўленне агульнай сярэдняй адукацыі / Інфармацыя / 2026/2027 навучальны год).

3.3. Прафарыентацыя, дапрофільная (дапрафесійная) падрыхтоўка і прафарыентацыйная падрыхтоўка

Прафарыентацыйная работа ва УАСА арганізуюецца ў адпаведнасці з Канцэпцыяй развіцця прафесійнай арыентацыі моладзі ў

Рэспубліцы Беларусь, зацверджанай пастановай Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь, Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь, Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 29.03.2022 № 20/7/57. Асаблівасці прафарыентацыі вучняў на I, II, III ступенях агульнай сярэдняй адукацыі вызначаны ў падпункце 5.2 пункта 5 Канцэпцыі развіцця прафесійнай арыентацыі.

Для максімальнага дасягнення мэт прафарыентацыйнай работы неабходна забяспечыць узаемадзеянне з установамі вышэйшай адукацыі, установамі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, арганізацыямі аграпрамысловага комплексу, прамысловымі прадпрыемствамі, іншымі арганізацыямі, якія з'яўляюцца заказчыкамі кадраў, органамі па працы, занятасці і сацыяльнай абароне, у тым ліку ў рамках мерапрыемстваў шостага школьнага дня.

Дапрофільная (дапрафесійная) падрыхтоўка і прафарыентацыйная работа ў VIII–IX класах з'яўляюцца абавязковым падрыхтоўчым этапам для ўсвядомленага выбару вучнямі ўзроўню асноўнай адукацыі з улікам уласнай індывідуальнасці для працягу адукацыі па завяршэнні навучання і выхавання на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі.

Самавызначэнню вучняў II ступені агульнай сярэдняй адукацыі спрыяе вывучэнне вучэбных прадметаў на павышаным узроўні. Рэкамендацыі па арганізацыі вывучэння на павышаным узроўні вучэбных прадметаў у VIII і IX класах размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны працэс/Агульная сярэдняя адукацыя/Вучэбныя прадметы. V–XI класы](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс/Агульная_сярэдняя_адукацыя/Вучэбныя_прадметы.V–XI_класы).

У мэтах стварэння ўмоў для фарміравання ў вучняў гатоўнасці да прафесійнага самавызначэння рэкамендуем выкарыстоўваць вучэбныя праграмы факультатыўных заняткаў прафарыентацыйнай накіраванасці, размешчаныя на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны працэс/Агульная сярэдняя адукацыя/Вучэбныя праграмы факультатыўных заняткаў прафесійнай накіраванасці](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс/Агульная_сярэдняя_адукацыя/Вучэбныя_праграмы_факультатыўных_заняткаў_прафесійнай_накіраванасці).

Неабходна арганізаваць правядзенне дыягностыкі запытаў і прафесійных намераў вучняў IX класаў, у тым ліку з выкарыстаннем лічбавага сэрвісу «Крок у прафесію», анлайн-платформы «ПрофиТест», праграмы «Профпрогноз». У 2025 годзе распрацаваны і адкрыты для агульнага доступу інфармацыйны рэсурс «Профобразование.бел».

Для вучняў VIII–XI класаў распрацаваны дзённік па прафарыентацыі, у якім фіксуюцца мерапрыемствы па прафесійнай арыентацыі, прадугледжана магчымасць самастойна ацаніць іх эфектыўнасць і сфармуляваць уласныя перавагі адносна выбару спецыяльнасці, супаставіць свае якасці з патрабаваннямі прафесіі, скласці выразны план ад

паступлення да кар’ернага росту. Дзе́ннік па прафарыентацыі размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале ў раздзеле «Арганізацыя выхавання» <https://vosпитание.adu.by/> *Галоўная / Арганізацыя выхавання / Інфармацыйныя матэрыялы.*

На III ступені агульнай сярэдняй адукацыі могуць стварацца профільныя класы (групы) прафесійнай накіраванасці, у якіх змест профільных вучэбных прадметаў, факультатыўных заняткаў звязаны з пэўным відам прафесійнай дзейнасці.

Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 21.03.2024 № 197 устаноўлены пералік прафесій, на якія выпускнікі класаў (груп) педагагічнай, аграрнай, ваенна-патрыятычнай, спартыўна-педагагічнай, інжынернай накіраванасці могуць паступаць без уступных іспытаў.

3.4. Фарміраванне функцыянальнай адукаванасці вучняў

Фарміраванне функцыянальнай адукаванасці вучняў застаецца актуальнай задачай УАСА. У Беларусі адзін раз на 3 гады праводзіцца Нацыянальнае даследаванне якасці адукацыі (далей – НДЯА), накіраванае на дыягностыку сфарміраванасці функцыянальнай адукаванасці вучняў.

Пры арганізацыі адукацыйнага працэсу неабходна ўлічваць рэкамендацыі па выніках НДЯА: <https://adu.by/> *Галоўная / Нацыянальнае даследаванне якасці адукацыі.*

Інфармацыя (навукова-метадычныя публікацыі па пытаннях фарміравання і ацэнкі функцыянальнай адукаванасці, памяткі для вучняў і бацькоў, трэніровачныя заданні НДЯА і іншае) размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by/> *Галоўная / Нацыянальнае даследаванне якасці адукацыі.* Выканаць трэніровачныя заданні можна на платформе <https://niko.unibel.by>.

У дапамогу педагогам падрыхтаваны:

серыя вучэбна-метадычных комплексаў для факультатыўных заняткаў па фарміраванні функцыянальнай адукаванасці вучняў з дапамогай арганізацыі праектнай дзейнасці пры вывучэнні вучэбных прадметаў. Вучэбна-метадычныя комплексы размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by/> *Галоўная / Адукацыйны працэс. / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы / Вучэбна-метадычныя комплексы факультатыўных заняткаў па фарміраванні функцыянальнай адукаванасці вучняў II–IV класаў; Вучэбныя прадметы. V–XI класы / Вучэбна-метадычныя комплексы факультатыўных заняткаў па фарміраванні функцыянальнай адукаванасці вучняў;*

камлекты інтэграваных міжпрадметных заданняў «Даследуем, праектуем, ствараем» для арганізацыі праектнай дзейнасці вучняў II ступені агульнай сярэдняй адукацыі. Заданні накіраваны на развіццё

інжынерна-тэхнічнага мыслення, стымуляванне цікавасці да даследчай дзейнасці, падтрымку зацікаўленасці вучняў у атрыманні інжынернай адукацыі. Камплекты інтэграваных міжпрадметных заданняў размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by/> [Галоўная / Інфармацыя для педагогаў / Профільныя класы / Класы інжынернай накіраванасці:](#)

сітуацыйныя задачы па фарміраванні функцыянальнай адукаванасці вучняў пры вывучэнні вучэбных прадметаў. Сітуацыйныя задачы накіраваны на павышэнне ў вучняў вучэбнай матывацыі, развіццё крытычнага мыслення, фарміраванне ўменняў прымаць рашэнні на аснове аналізу інфармацыі і мадэлявання жыццёвых сітуацый. З распрацаванымі сітуацыйнымі задачамі можна азнаёміцца на старонках прадметных навукова-метадычных часопісаў і часопіса «Веснік адукацыі». Спіс публікацый размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by/> [Галоўная / Адукацыйны працэс. / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. I–IV класы; Вучэбныя прадметы. V–XI класы.](#)

3.5. Рэкамендацыі па арганізацыі адукацыйнага працэсу па канкрэтных вучэбных прадметах дадзены ў дадатках 1–17 да гэтага інструктыўна-метадычнага пісьма.

3.6. Метадычная работа з настаўнікамі ў міжкурсавы перыяд арганізуецца ў адпаведнасці з рэкамендацыямі, размешчанымі на сайце Акадэміі адукацыі (Акадэміі нацыянальнай адукацыі): <https://akademy.by/index.php/ru/metodic/metod-soprovozhdenie>.